

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ

VIII/1

Тематски зборник

Нови Сад, 2019

JEZICI I KULTURE U VREMENU I PROSTORU VIII/1
JEZICI I KULTURE U VREMENU I PROSTORU VIII/1
LANGUES ET CULTURES DANS LE TEMPS ET DANS L'ESPACE VIII/1
LANGUAGES AND CULTURES IN TIME AND SPACE VIII/1
ЈАЗИКИ И КУЛТУРИ У ЧАСУ И ПРОСТОРУ VIII/1
ЈАЗЫКИ И КУЛЬТУРЫ ВО ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВЕ VIII/1
JAZYKY A KULTÚRY V PRIESTORE A ČASE VIII/1
LINGUE E CULTURE NEL TEMPO E NELLO SPAZIO VIII/1
LENGUAS Y CULTURAS EN TIEMPO Y ESPACIO VIII/1
LIMBI ȘI CULTURI ÎN TIMP ȘI SPAȚIU VIII/1
NYELVEK ÉS KULTÚRÁK IDŐBEN ÉS TÉRBEN VIII/1

Уреднице Проф. др Снежана Гудурић
Проф. др Биљана Радић-Бојанић

Технички секретари Слађана Стаменковић
Јована Петровић

Издавач УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Суиздавач Педагошко друштво Војводине, Нови Сад

За издавача Проф. др Ивана Живанчевић Секеруш
За суиздавача Јасмина Шестак

Академски одбор: проф. др Твртко Прћић
проф. др Владислава Гордић Петковић
проф. др Едита Андрић
проф. др Предраг Мутавцић
проф. др Јасмина Татар Анђелић
проф. др Јагода Гранић
проф. др Октавија Неделку
проф. др Давиде Астори
проф. др Жан-Пол Мејер
проф. др Михај Радан
проф. др Виторио Дел`Аквила
проф. др Ђорђета Раца
проф. др Надежда Силашки
проф. др Љубица Влаховић
проф. др Игор Лакић
проф. др Сабина Халупка Решетар
проф. др Татјана Самарџија Грек
проф. др Ксенија Шуловић
проф. др Дејан Средојевић

Рецензенти: проф. др Октавија Неделку, Универзитет у Букурешту, Румунија
проф. др Мира Трајкова, Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопље,
Северна Македонија
проф. др Драган Коковић, Универзитет у Новом Саду, Србија

ISBN 978-86-6065-542-6

У Зборнику су штампани изабрани радови изложени на конференцији *Језици и културе у времену и простору 8*, одржаној на Филозофском факултету у Новом Саду 17. новембра 2018. у оквиру истоименог Пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије бр. 178002, као и други радови који по својој тематици и квалитету одговарају профилу Зборника.

Рецензенти појединачних радова:

Ајдановић Милан, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Андрић Едита, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Astori Davide, *Università di Parma, Italia*; Ашић Тијана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Бабић Жељка, *Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина*; Вагџот Бранка, *Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*; Бечановић Николић Зорица, *Универзитет у Београду, Србија*; Бјелаковић Исидора, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Бјелица Слободан, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Благојевић Савка, *Универзитет у Нишу, Србија*; Блатешић Александра, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Бодрич Радмила, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Богдановић Весна, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Бошњаковић Жарко, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Брајовић Тихомир, *Универзитет у Београду, Србија*; Бугарски Ранко, *Универзитет у Београду, Србија*; Валић Недељковић Дубравка, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Варница Невена, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Веселиновић Соња, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Влаховић Љубица, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Влашковић Илић Биљана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Вучељ Нермин, *Универзитет у Нишу, Србија*; Вучо Јулијана, *Универзитет у Београду, Србија*; Вујовић Душанка, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Вукадиновић Снежана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Вулетић Ђурић Јулијана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Глушац Татјана, *Универзитет Унион, Србија*; Гордић Петковић Владислава, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Granić Jagoda, *Sveučilište u Splitu, Hrvatska*; Грковић Мејџор Јасмина, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Гудурић Снежана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Гвозден Владимир, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Дицков Весна, *Универзитет у Београду, Србија*; Драгићевић Рајна, *Универзитет у Београду, Србија*; Драгосављевић Василије, *Историјски институт у Београду, Србија*; Дражић Јасмина, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Дробњак Драгана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Дуканац Весна, *Институт за ментално здравље, Београд / Висока школа социјалног рада, Београд, Србија*; Ђорђевић Јасмина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Ђурић Љиљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Мина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Жељко, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђуровић Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Escher Christian, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Елаковић Ненадовић Ана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ераковић Борислава, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Зечевић Крнета Горана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Зобеница Николина, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Изгарјан Александра, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Јанковић Јелена, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Јањић Марина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јовановић Владимир, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јовичић Слободан, *Универзитет у Београду, Србија*; Јовић Бојан, *Институт за књижевност и уметност у Београду, Србија*; Каличанин Милена, *Универзитет у Нишу, Србија*; Каравесовић Дејан, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Кашић Зорка, *Универзитет у Београду, Србија*; Кесић Далибор, *Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина*; Кликовац Душка, *Универзитет у Београду, Србија*; Кочевски Ивана, *Универзитет у Београду, Србија*; Корда Петровић Александра, *Универзитет у Београду, Србија*; Костић Драгомир, *Филозофски факултет у Косовској Митровици, Универзитет у Приштини, Србија*; Костић Пахноглу Тамара, *Универзитет у Нишу, Србија*; Ковач Рац Елеонора, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Ковачевић Петровић Бојана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Kreho Vesna, *Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina*; Лигориа Орсат, *Универзитет у Београду, Србија*; Лазаревић Нина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лакић Игор, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Лалић Крстин Гордана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Lah Meta, *Univerza v Ljubljani, Slovenija*; Линда Јаромир, *Универзитет у Београду, Србија*; Лома Миодраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Лончар Раичевић Александра, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лопичић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Malita Ramona, *Universitatea de Vest din Timișoara, Romania*; Маричић Гордан, *Универзитет у Београду Србија*; Маричић Месаровић Сања, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Марјановић Саша, *Универзитет у*

Београду, Србија; Марковић Маја, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Medve Zoltan, *Sveučilište u Osijeku, Hrvatska*; Микић Јовица, *Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина*; Милановић Жељко, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Миленковић Снежана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Милић Мира, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Милићев Тања, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Мишковић Луковић Мирјана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Митић Лидија, *Democritus University of Thrace, Greece*; Митић Петра, *Универзитет у Нишу, Србија*; Младеновић Радивоје, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Мркаљ Зона, *Универзитет у Београду, Србија*; Musulin Maša, *Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*; Мутавић Предраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Nedelcu Octavia, *Universitatea din Bukurești, Romania*; Николић Сања, *Институт за ментално здравље, Београд, Србија*; Нинковић Сања, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Пајић Ивана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Панић Кавгић Олга, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Пасула Милица, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Пауновић Татјана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Пауновић Зоран, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Павловић Слободан, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Пејовић Анђелка, *Универзитет у Београду, Србија*; Перовић Славица, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора / Универзитет Унион, Србија*; Петронијевић Божинка, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Петровић Драгољуб, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Петровић Вук, *Универзитет у Београду, Србија*; Пилиповић Весна, *Универзитет Унион, Србија*; Покрајац Гордана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Поповић Снежана, *Универзитет у Београду, Србија*; Прћић Твртко, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Радан Михај, *Западни Универзитет у Темишвару, Румунија*; Radčenko Marina, *Sveučilište u Zadru, Hrvatska*; Радељковић Иван, *Универзитет у Сарајеву, Босна и Херцеговина*; Радић Бојанић Биљана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Радовановић Драгана, *Институт за српски језик САНУ / Филозофски факултет у Косовској Митровици, Универзитет у Приштини, Србија*; Радуловић Ифигенија, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Радусин Бардић Наташа *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Раичевић Горана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Расулић Катарина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ристић Гордана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Продановић Станкић Диана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Самарџић Мила, *Универзитет у Београду, Србија*; Самарџија-Грек Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Савић Свенка, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Савић Виктор, *Универзитет у Београду / Институт за српски језик САНУ, Србија*; Савковић Нада, *Универзитет Унион, Србија*; Сентов Ана, *Универзитет Унион, Србија*; Сикимић Биљана, *Балканолошки институт САНУ, Београд, Србија*; Силашки Надежда, *Универзитет у Београду, Србија*; Симовић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Sokolija Alma, *Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina*; Средојевић Дејан, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Станковић Станислав, *Филозофски факултет у Косовској Митровици, Универзитет у Приштини / Институт за српски језик САНУ, Србија*; Станојевић Веран, *Универзитет у Београду, Србија*; Стефановић Марија, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Степанов Страхиња, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Стојановић Пантовић Бојана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Стојичић Виолета, *Универзитет у Нишу, Србија*; Стојичић Војкан, *Универзитет у Београду, Србија*; Суботић Мишко, *Истраживачко-развојни институт, Центар за унапређење животних активности, Београд, Србија*; Szabo Brdar Rita, *Loránd-Eötvös-Universität, Budapest Germanistisches Institut, Budapest, Hungaria*; Шеатовић Светлана, *Институт за књижевност и уметност у Београду, Србија*; Шимуновић Бешлин Биљана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Штрбац Гордана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Шу ловић Ксенија, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Татар Анђелић Јасна, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Тешановић Биљана, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Тодоровић Сузана, *Università del Littorale, Capodistria, Slovenia*; Томин Светлана, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Топалов Јагода, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Тривић Анета, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Трнавац Радослава, *Универзитет у Београду, Србија*; Turčilo Lejla, *Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina*; Фараго Корнелија, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Фејса Михјло, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Филиповић Ковачевић Соња, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Хаџић Зорица, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Халупка Решетар Сабина, *Универзитет у Новом Саду, Србија*; Cano Reyes Jesus, *Universidad Complutense de Madrid, Еспања*; Царан Андрејевић Маца, *Западни универзитет у Темишвару, Румунија*.

БРАНКИЦА МАРКОВИЋ

ИЗ ВИНОГРАДАРСКЕ ЛЕКСИКЕ ЦРМНИЦЕ¹

У раду је представљен један део виноградарске лексике села Годиња у области Црмница у Црној Гори. Грађа је прикупљена помоћу *Упитника за бележење виноградарске лексике* Института за српски језик САНУ и у раду је дата лексичко-семантичка анализа једног дела прикупљене лексике (анализирана су четири семантичка поља: *Биљка винова лоза и њени делови*, *Плод винове лозе, његови делови и типови*, *Сорте винове лозе* и *Производи од грозђа и другог воћа и њихове врсте*). С обзиром на то да је црмнички крај познат по квалитетном вину и ракији, а како у досадашњој лингвистичкој литератури са простора Црне Горе није било прилога из ове области, овим радом даће се скроман допринос проучавању лексике овога краја.

Кључне речи: српски језик, дијалектологија, виноградарска лексика, Црмница.

1. УВОД

Црмница заузима „област између северног дела Скадарског Блата и територије приморског племена Паштровића. На северу се граничи са Ријечком Нахијом, на западу и југозападу са Паштровићима и Спичем, на југу са Црногорским приморјем (Туђемелима и Зупцима), а на истоку са Црногорском Крајином (Шестанима и Сеоцима) и са Скадарским Блатом“ (Милетић 1940: 211).

Црмница је одавно чувена и позната по својој благој клими и плодности. „Најглавније и најуносније занимање Црмничана представља земљорадња – сеје се поглавито кукуруз (румџин) и пшеница. Од воћа гаји се највише смоква и дуд (мърва), а успевају и трешња, крушка, вишња и нар (шйпџак), надалеко су чувени црмнички виногради (црњак)“ (Милетић 1940: 215). Такође, развијени су и сточарство и у селима поред језера риболов.

Црмница се дели на седам племена:

1. На северозападу, у сливу реке Ораоштице, налази се горњи део племена Подгора, са селима Утрг и О(в)точоћи (Опточихи). Други део тога племена, одвојен је од првог и налази се у доњем току Ораоштице према Скадарском језеру;
2. Између оба дела Подгора је племе Дупило, са селима Дупило, Папратнице (Попратнице), Трново и Комарно;
3. Јужно од Горњег Подгора је племе Брчели са селима Брчели (Горњи и Доњи), Томићи и Бриџе;
4. Даље према југу је племе Глу[х]и-До са селима Глу[х]и-До и Буко[в]ик;
5. Североисточно је племе Сотонићи са селима Сотонићи и Мачуге;
6. Источно од Глуhog Дола је племе Лимљани са истоименим селом;
7. Још даље на исток је племе Бољевићи са селима Бољевићи и Годиње.

Изван племена је варошица Вир, која је насељена дошљацима из разних крајева. Поред ове, постоји и подела на Горњу и Доњу Црмницу. У Горњу Црмницу се сврставају прва три поменути племена (Подгор, Дупило и Брчели), а у Доњу сва остала (Милетић 1940: 215–216). Када је о пореклу поменутих племена реч, Б. Милетић наводи да су сва племена стара и да су српског

¹ Рад је настао у оквиру пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора* (178020), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

порекла. По предањима која се верно чувају, становништво је досељено из различитих крајева: из осталих делова Црне Горе, из Босне, са Приморја, из Хота, Миридита, Куча... (Милетић 1940: 216).

Црмнички говор „припада зетско-сјеничкој, тј. архаичнијој групи новоштокавских говора, чији је један од типичних представника“ (Милетић 1940: 217). Б. Милетић у својој монографији наводи да се, према досадашњим испитивањима Бошковића и Малецког у раду *L'examen des dialectes du Vieux Monténégro en tenant compte des parlers voisins* и М. Стевановића у монографији *Источноцрногорски дијалекат* (в. Стевановић 1933–34), у зетско-сјеничкој групи говора разликује седам типова: 1. цетињски (говори старе Црне Горе и Приморја од Боке до Бара); 2. барски (околина Бара, Мрковићи и Зупци); 3. зетско-подгорички (Зета са Подгорицом и Љешкопољем); 4. кучко-братоношки и пиперски; 5. бјелопавлишки; 6. пјешивачки и 7. васојевишки. Црмнички говор припада овој првој подгрупи. Павле Ивић је, класификујући дијалекте, истакао да је говоре зетско-сјеничког дијалекта веома тешко поделити, јер су изоглосе међусобно независне, а прелази постепени. Навео је „да поделу треба засновати на најзначајнијим разликама, а то су оне везане за замену јата и за акцентуацију“ (Ивић 2009: 48). Полазећи од тих мерила, говоре зетско-сјеничког дијалекта поделио је у три зоне (в. Ивић 2009: 49). Према овој подели црмнички говор припада првој зони, односно југозападном поддијалекту. Детаљан опис црмничког говора дат је у истоименој монографији Бранка Милетића, објављеној у *Српском дијалектолошком зборнику* бр. IX, 1940. године, на 454 стр. Аутор посебно описује гласове, облике и из синтаксе – слагање падежа с предлозима, употребу заменица, придева, бројева и глаголских облика, конгруенцију, ред речи и негацију. Како лексика овог краја², што ће се видети у наставку, није била предмет досадашњих истраживања, а како је црмнички крај надалеко познат по квалитетном вину, као што и сам Б. Милетић истиче, одлучила сам да дам скроман допринос бележећи виноградарску лексику из овог краја.

Као резултат досадашњих истраживања у домену дијалекатске лексикографије на простору Црне Горе објављен је велики број прилога мањег и већег обима: *Народне мере* (в. Ђорђевић 1901), *Мушка ношња у Васојевићима* (в. Влаховић 1933), *Женска ношња у Васојевићима* (в. Влаховић 1934), *Терминологија родбине и својте у Горњем Полимљу* (в. Барјактаревић 1961), *Романизми у северозападној Боки Которској* (в. Мусић 1972), *Називи за стоку, опрему и сточарске производе у говору Кривошија* (в. Суботић 1972), *О романизмима у говору Боке Которске* (в. Томановић 1972), *Из народног говора васојевишког краја* (в. Марсенић 1975), *О значењу неких романизама у Црној Гори* (в. Драшковић 1977), *Термини у чобанским играма* (в. Вуковић 1977), *Прилог проучавању сточарске терминологије у Црној Гори* (в. Пижурица 1977), *Етимолошке белешке из пастирске лексике* (в. Пижурица 1984–1985), *Из српскохрватске метеоролошке терминологије (нацрт за један пројекат уз неколико етимолошких бележака)* (в. Пижурица 1989–1990), *Из лексике Васојевића* (в. Стијовић 1990), *Ускочки речник*, књ. 1–2 (в. Станић 1990–1991), *Речник говора Прошћења (код Мојковца)* (в. Вујичић 1995), *Романизми у Црној Гори – Будва и Паштровићи* (в. Липовац-Радуловић 1997), *Речник говора Загарача* (в. Ћупић, Ћупић 1997), *Из дендронимије Куча* (в. Ћулум 2000), *Рјечник васојевишког говора* (в. Боричић Тиврански 2002), *Романизми у говору старе Црне Горе* (в. Оташевић 2002), *Рожајски рјечник: грађа за диференцијални рјечник народног говора рожајског краја* (в. Хаџић 2003), *Из лексике Пиве: село Безује* (в. Гаговић 2004), *Романизми у Црној Гори – југоисточни дио Боке Которске* (в. Липовац-Радуловић 2004), *Говорни драгуљи никшићког краја: рјечник мање познатих ријечи и други прилози: поводом књижевних дјела Божидара Ђоковића* (в. Ђоковић 2005), *Географска терминологија Бањана* (в. Којић 2006а), *Терминологија куће и покућства Бањана* (в. Којић 2006б), *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина* (в. Копривица 2006), *Романске позајмице у говору села Подгоре* (в. Стевовић 2006), *Црном Гором са узлом на крају рупца: збирка заборављених или мање*

² Овде треба напоменути да је са црногорског терена прикупљен већи број збирки речи, међу којима и из Црмнице (Јован Хајдуковић, Збирка речи из Црмнице, 1901), које су укључене у грађу за Речник САНУ (више о овоме в. у Пешикан 1970).

употребљаваних ријечи (в. Брајевић 2007), *Прилог етимологији и географији речи (на грађи из Црне Горе)* (в. Пижурица 2007), *Рјечник говора подгоричких муслимана* (в. Чиргић 2007), *Начини адаптирања позајмљеница и сродне појаве у говору Паитровића* (в. Јовановић 2008), *Из названог млочних продуктова, в пиперском говоре* (в. Собољев 2008), *Рјечник његушког говора* (в. Чиргић 2009), *Рјечник говора Зете* (в. Башановић-Чечовић 2010), *Рјечник никшићког краја* (в. Ђоковић 2010), *Рјечник говора околине Мојковца* (в. Ристић 2010), *Из рјечника старих Дурмитораца* (в. Жарковић 2011), *Речник Куча* (в. Петровић и др. 2013);³ *Речник Васојевића* (в. Стијовић 2014), *Италијанизми и романски утицаји у говору Боке Которске* (в. Силео 2014), *Називи романског порекла за одећу, обућу и накит у говору Спича* (в. Тешић 2014а), *Кухињска и кулинарска терминологија романског порекла у говору Спича* (в. Тешић 2014б), *Турцизми у пивском говору* (в. Јојић 2015) итд.

Виноградарска лексика није много обрађивана у нашој досадашњој лингвистичкој литератури (в. Кашић 1971, Урукало 1982, Богдановић, Вељковић 2001 и Марковић 2014, 2015, 2017, 2018а, 2018б). Како са терена Црне Горе досад није било прилога из виноградарске лексике, настојало се да се овим радом та празнина попуни.

Грађа је прикупљена у септембру 2017. године у селу Годиње, у засеоку Лековићи помоћу *Упитника за бележење виноградарске лексике* Института за српски језик САНУ, у разговору са информаторима, виноградарима – Софијом Лековић (рођеном 1939. године) и Миодрагом Мијом Лековићем.⁴ Након тога извршена је лексичко-семантичка анализа прикупљене грађе, чији ће један део бити представљен у овом раду.

2. ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА

Прикупљена виноградарска лексика села Годиња разврстана је у 15 семантичких поља. Сама анализа рађена је према већ познатим обрасцима оваквог лексичког приступа, док је класификација по семантичким пољима преузета из ауторкине докторске дисертације (в. Марковић 2016). У овом раду биће представљена следећа четири семантичка поља:

- Биљка винова лоза и њени делови;
- Плод винове лозе, његови делови и типови;
- Сорте винове лозе;
- Производи од грозђа и другог воћа и њихове врсте.

2.1. Биљка винова лоза и њени делови

2.1.1. Биљка која рађа грозђе: *вѣнѡва лѡза*.

2.1.2. Називи њених делова

2.1.2.1. под земљом: *кѡрѣѣн*

2.1.2.2. изнад земље

2.1.2.2.1. доњи задебљали део: *кљѡда (од лозѣ)*

2.1.2.2.2. изданак лозе

2.1.2.2.2.1. једногодишњи: *лѡстѡр*

2.1.2.2.2.2. вишегодишњи: *лѡстѡр*

2.1.2.2.2.3. који има рода: *рѡѡдан*

2.1.2.2.2.4. који нема рода: *јѡлов*

³ О овим, али и о радовима тематског типа в. детаљније у Недељков, Марковић 2015.

⁴ Овим путем срдечно се захваљујем породици Лековић на гостопримству, љубазности и лепој сарадњи.

2.2.3. Типови гроздова

2.2.3.1. према изгледу

2.2.3.1.1. са густо сабијеним бобицама: *набијен*

2.2.3.1.2. са ретким бобицама: *рѣхав*

2.2.3.2. према величини

2.2.3.2.1. велики: *вѣлики*

2.2.3.2.2. мали: *чѣломица*⁸

2.2.3.3. према времену када сазрева

2.2.3.3.1. које раније сазрева: *рѣнѡ грѡжђе*

2.2.3.3.2. које касније сазрева: *кѣсна грѡжђа*

2.2.3.3.3. које накнадно израсте: *јагрѣс*⁹

2.2.3.4. према степену зрелости

2.2.3.4.1. које је добро зрело: *зрѣло*

2.2.3.4.2. који је презрео и увенуо на лози: *сѣвица*¹⁰

2.2.3.5. према намени

2.2.3.5.1. које служи само за јело: *стѡнѡ грѡжђе*

2.2.3.5.2. од којег се прави вино: *вѣнскѡ грѡжђе*

Овим семантичким пољем обухваћени су називи за плод винове лозе, његове делове и типове. Плод винове лозе назива се *грѡзд*. Збирно име за плодове лозе је *грѡжђе*. Даље следе називи за делове грозда. Дршка грозда назива се *пѣтѣљка*, а кад се поједе грозд, односно кад се опипају сва зрна остаје *пустуљина*. ‘Једна бобица у грозду’ назива се *зрѣно*. ‘Омотач на бобици грозда’ је *ѡнна*, док се ‘коштица у бобици грозда’ именује лексемама *зрѣнце* или *кѡштица*. Постоји више типова гроздова. Према изгледу грозд може бити са густо сабијеним бобицама и назива се *набијен*, а ако је са ретким бобицама онда је *рѣхав*. Према величини разликују се *вѣлики* грозд и мали који информатори у Годињу зову *чѣломица*. Према времену када сазрева грожђе може бити рано и позно. ‘Општи назив за грожђе које раније сазрева’ је *рѣнѡ грѡжђе*, док је ‘општи назив за позна грожђа’ *кѣсна грѡжђа*. Оно ‘грожђе које накнадно израсте’ назива се *јагрѣс*. Према степену зрелости разликује се *зрѣло* грожђе ‘грожђе које је добро зрело’ и *сѣвица* ‘грозд који је презрео и увенуо на лози’. Према намени грожђе може бити за јело и за прављење вина. Тако је ‘општи назив за грожђе које служи само за јело’ *стѡнѡ грѡжђе*, док је ‘општи назив за грожђе од којег се прави вино’ *вѣнскѡ грѡжђе*.

2.3. Сорте винове лозе, односно грожђа

2.3.1. Сорте винове лозе

2.3.1.1. према боји зрна

⁸ У Војводини се мали грозд означава деминутивним лексемама *грѡздић*, *звонце* и *звончић*, а забележене су и лексеме *огрозд*, *пуце*, *цвоњак*, *врчак* и у једном пункту сложена лексема *мали грозд* (Марковић 2016). У Александровачкој жупи у том значењу регистроване су лексеме *висуљак* и *грѡздић* (в. Богдановић, Вељковић 2001: 19; 22), а у Братишковцима *грѡздић* и *грѡздићак* (в. Урукало 1982: 169).

⁹ У Војводини су у том значењу регистроване лексеме *грѣш* (мн. *грѣшеви*) и спорадично *јагурине* и *ѡруги род* (Марковић 2016), у Александровачкој жупи је то *јагурида* (в. Богдановић, Вељковић 2001: 29), а у Братишковцима се јављају именица *грѣшика* и придев *грѣшит* (в. Урукало 1982: 169).

¹⁰ У Братишковцима су забележене лексеме *сѣва* у значењу ‘осушено зрно грожђа; грожђица’ и *сѣвица* (дем. од *сува*) (в. Урукало 1982: 179). У Александровачкој жупи јављају се лексеме *сѣва* ‘осушено зрно грожђа’ и *суварак* ‘суво грожђе и вино од таквог грожђа; грозд који је презрео и увенуо на лози; јако вино (са преко 12 малигана)’ (в. Богдановић, Вељковић 2001: 63), док се у Војводини срећу лексеме *суварак*, *сушак* и *сувадина* (Марковић 2016).

- 2.3.1.1.1. црне сорте: *вр̃ан̃џи*,¹¹ *кр̃атошија*¹²
- 2.3.1.1.2. црвене сорте: *серов̃ина* = *лис̃ичина* и *розакл̃ија*
- 2.3.1.1.3. беле сорте: *би̃џла л̃џа*
- 2.3.1.2. према намени
 - 2.3.1.2.1. стоне сорте: *розакл̃ија* и *би̃џла л̃џа*
 - 2.3.1.2.2. винске сорте: *вр̃ан̃џи*, *лис̃ичина*, *кр̃атошија*

У треће семантичко поље сврстани су називи за сорте винове лозе, који се даље могу класификовати према боји зрна и према намени. Према боји зрна разликују се изразито црне сорте *вр̃ан̃џи* и *кр̃атошија*, затим црвене сорте *серов̃ина* = *лис̃ичина* и *розакл̃ија* и беле – *би̃џла л̃џа*. Према намени сорте се могу поделити на стоне и винске. Стоне су оне чије се грожђе користи у свежем стању или се прерађује и у Годињу су то *розакл̃ија* и *би̃џла л̃џа*, док су винске сорте оне од којих се производе бела и црна вина. У Годињу се од винских сорти гаје *вр̃ан̃џи*, *лис̃ичина* и *кр̃атошија*. Мешањем ове три сорте добија се чувено црмничко вино.¹³

2.4. Производи од грожђа и другог воћа и њихове врсте

- 2.4.1. Течност која се добија муљањем грожђа: *м̃џстика*¹⁴
- 2.4.2. Течност и остаци гроздова после муљања: *тр̃оп*¹⁵
- 2.4.3. Течност грожђа која се још није увинила: *м̃џстика*¹⁶
- 2.4.4. Течност грожђа када је врење завршено: *мл̃адо в̃ино*
- 2.4.5. Врсте вина
 - 2.4.5.1. Према старости
 - 2.4.5.1.1. ново, тек одливано: *мл̃адо в̃ино*
 - 2.4.5.1.2. које је дуже стајало у посуди, које није „ново“: *ст̃аро в̃ино*
 - 2.4.5.2. Према сласти
 - 2.4.5.2.1. слатко: *м̃џстика*
 - 2.4.5.3. Према укусу
 - 2.4.5.3.1. укусно, благо: *д̃џбро в̃ино*, *п̃итко*
 - 2.4.5.4. Према јачини
 - 2.4.5.4.1. „јак“ (са преко 12 малигана): *д̃џбро в̃ино*
 - 2.4.5.4.2. „нејак“ (са мало малигана): *л̃џше в̃ино*
 - 2.4.5.5. Према боји
 - 2.4.5.5.1. загасито-црвене боје: *ц̃рно в̃ино*

¹¹ Сорта *вр̃анац* гаји се и у Војводини, у Фрушкогорском региону (в. Марковић 2017: 111–112) и у Далмацији у Братишковцима (в. Урукало 1982: 159), а гајила се и у Александровачкој жупи, па је временом напуштена, „јер се показало да је неподесна за ово поднебље због екстремно ниских температура, које доводе до измрзавања сорте“ (Богдановић, Вељковић 2001: 20).

¹² За ову сорту информаторка је навела да је то „вр̃ста гр̃џа која ј̃ д̃џвала квалит̃ет в̃ину.“

¹³ Информаторка наводи: „т̃џ се м̃џијало све з̃једно, да би в̃ино б̃ило квалит̃етније.“

¹⁴ У Војводини је то *шира*, *масул*, *маста*, *маст*, *мушт*, *слатко вино* и *мура* (Марковић 2016), у Александровачкој жупи регистроване су лексеме *маст* ‘згњечено грожђе код којег није започело врење’ и *мошт* и *шира* ‘слатки сок од зрелог грожђа или другог воћа у коме још није почело алкохолно врење’ (в. Богдановић, Вељковић 2001: 71).

¹⁵ У Александровачкој жупи ова лексема регистрована је у другачијем значењу ‘остатак, густе материје које се сталожу после превирања; вински талог’ (в. Богдановић, Вељковић 2001: 65). У Братишковцима су регистроване лексеме *дроп* и *дропина* у значењу ‘крути остатак након отакања маста (огроздине, опне, коштице), комина’ (в. Урукало 1982: 167). У Војводини су у овом значењу регистроване лексеме *комина*, *кљук*, *ком* и *смљано грожђе* (Марковић 2016).

¹⁶ У Братишковцима у овом значењу бележе се лексеме *маст* (мн. *мастови*) и *мастина* (аугм.). Поред њих, регистроване су и лексеме *мастијовац* ‘човек који масти, тј. гњечи ногама грожђе у кошу’ и *мастити* ‘ногама гњечити грожђе у кошу’ (в. Урукало 1982: 172).

- 2.4.5.5.2. провидно-црвене боје: *розѐ*
 2.4.5.5.3. розе боје: *розѐ*
- 2.4.5.6. Према квалитету
 2.4.5.6.1. назив пенушаваг вина: нема
 2.4.5.6.2. назив изразито лошег вина: *лѡше вѡно*
- 2.4.5.7. Вино када се пије помешано са водом, содом или киселом водом
 2.4.5.7.1. када се пије помешано са водом: *ни вѡно, ни вѡда бевѡнда* (информатори знају за то, али се не пије)
 2.4.5.7.2. када се пије помешано са содом или киселом водом:
Не пије се, само чисто вино.
- 2.4.5.8. Вино које се укиселило, али се није претворило у сирће: *ни сѡрће, ни вѡно*
- 2.4.5.9. Производ настао кисељењем вина: *вѡнско сѡрће*
- 2.4.5.10. Назив сока од грожђа: *мѡстѡка*
- 2.4.5.11. Назив пекмеца од грожђа: није се правио
- 2.4.5.12. Назив компота од грожђа: нема, правило се само *слѡтко од бѡѡлого грѡжђа и од розѡклије*
- 2.4.6. Врсте ракије
 2.4.6.1. Према проценту алкохола
 2.4.6.1.1. која има велики проценат алкохола: *дѡбра ракија*
 2.4.6.1.2. која има мали проценат алкохола: *лѡша ракија*
 2.4.6.1.3. „мека“ ракија истекла из казана при крају дестилације, с малим процентом алкохола: *прѡста ракија*¹⁷
 2.4.6.1.4. која је изгубила јачину: *мѡкѡ ракија*
- 2.4.6.2. Према састојку од којег је направљена
 2.4.6.2.1. од грожђа: *лозовѡча*
 2.4.6.2.2. од смокава: *некад се правила – смоковѡча*
 2.4.6.2.3. од дуда (мурве): *некад се правила – мурвовѡча*
 2.4.6.2.4. у коју је стављена каква трава: *траварѡца*
 2.4.6.2.5. у коју је стављена вишња (евентуално са шећером): *вишњевѡча*
- 2.4.6.3. Према квалитету
 2.4.6.3.1. лоша ракија уопште: *лѡша ракија, брѡља*

Четврто семантичко поље окупља називе за производе од грожђа и другог воћа и њихове врсте. ‘Течност која се добија муљањем грожђа’ назива се *мѡстика*. Овом лексемом именује се и ‘течност грожђа која се још није увинила’. Након муљања остаци гроздова и течност називају се *трѡп*. Кад се врење заврши добија се *млѡдо вѡно*. Према старости вино може бити ново, тек одливано и то је *млѡдо вѡно* и оно које је дуже стајало у посуди, које није ново – *стѡро вѡно*. Слатко вино назива се *мѡстика*. ‘Укусно, благо вино’ је *дѡбро вѡно, пѡтко*. Према јачини разликују се *дѡбро вѡно* ‘јакو вино (са преко 12 малигана)’ и *лѡше вѡно* ‘„нејако“ вино (са мало малигана)’. Према боји разликују се вина загасито-црвене боје, провидно-црвене боје и розе. ‘Вино загасито-црвене боје’ је *црѡно вѡно*, а ‘вино провидно-црвене боје’ и розе боје је *розѐ*. Према квалитету пенушава вина спадају међу посебна, али то информатори нису правили. С друге стране, ‘изразито лоше вино’ у Годињу зову *лѡше вѡно*. Вино може да се пије помешано са водом, содом или киселом водом, али се у Годињу, према речима информатора, пије само чисто. За вино које се пије помешано са водом информатори су навели да је то *ни вѡно, ни вѡда*. Знају за *бевѡнду*, али

¹⁷ У Војводини је то *патока* (са фонетским ликовима *патака, патага* и *патога*) и спорадично *вотка* (Марковић 2016), и у Александровачкој жупи је исто *патока* (в. Богдановић, Вељковић 2001: 46).

се то код њих не пије. За вино које се укиселило, али се није претворило у сирће у Годињу кажу *ни сирће, ни вино*, док је *винско сирће* ‘производ настао кисељењем вина’. Сок од грозђа зове се *мастик*. Пекмез и компот од грозђа се нису правили. Информаторка наводи да се правило само *слатко од бјелог грозђа и од розаклије*. Следећи производ је *ракија*, која према проценту алкохола који садржи може бити *добра ракија* ‘која садржи велики проценат алкохола’ и *лоша ракија* ‘која има мали проценат алкохола’. ‘„Мека“ ракија истекла из казана при крају дестилације, с малим процентом алкохола’ зове се *проста ракија*, док је она која је изгубила јачину *мекѝ ракија*. У зависности од тога од којег је састојка направљена, разликују се: *лозовѝча* ‘ракија од грозђа’, ‘ракија у коју је стављена вишља (евентуално са шећером)’ – *вишњевѝча*, а некад су се правиле ракија од смокава – *смоковѝча* и ракија од дуда (мурве) – *мурвовѝча*. ‘Ракија у коју је стављена каква трава’ назива се *травариѝца*. Лошу ракију уопште у Годињу зову *лоша ракија*, *брѝа*.

3. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе може се закључити следеће. Највећи број лексема регистрован је у семантичким пољима *Производи од грозђа и другог воћа и њихове врсте* и *Плод винове лозе, његови делови и типови*. Када је о забележеним сортама винове лозе реч, треба истаћи да се ради о сортама које се гаје у Црној Гори – *кратошија* (сорта за врхунска и квалитетна црна вина) и *розаклија* (препоручена стона сорта), док се *врѝнац* (сорта за врхунска и квалитетна црна вина) гаји и у Србији, на Косову и Метохији и местимично у Војводини (в. Аврамов 1996: 59; 62; 158). На основу компаративног прегледа показало се да се већина лексема забележених у Годињу појављује и у осталим, досад обрађеним регионима (Александровачкој жупи, Војводини и Братишковцима у Далмацији). Лексеме које су забележене у Годињу, а нису регистроване у поменутиим регионима јесу: *клада*, *погребеница*, *пустуљина*, *челомица* и *проста ракија*. Три лексеме – *јагрес*, *мастика* и *троп* срећу се у различитим фонетским, морфолошким и творбеним ликовима и у овим другим поменутиим регионима.

Кроз четири семантичка поља: *Биљка винова лоза и њени делови*, *Плод винове лозе, његови делови и типови*, *Сорте винове лозе* и *Производи од грозђа и другог воћа и њихове врсте*, представљен је један део виноградарске лексике села Годиња у области Црмница, док ће о другим семантичким пољима бити речи неком другом приликом. Како народни говори захваћени ковитлацем савремених цивилизацијских токова све брже мењају своју физиономију и полако, али сигурно нестају, настојало се да се бележењем виноградарске лексике овог села да скроман прилог проучавању лексике црмничког краја. Поред тога, овим радом даће се и допринос проучавању виноградарске лексике уопште, с обзиром на мали број радова из ове области у нашој лингвистичкој литератури.

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамов, Л. (1996). *Винске и стоне сорте винове лозе*. Београд: Пољо-књига.
- Барјактаревић, М. (1961). Терминологија родбине и својте у Горњем Полимљу. *Гласник Етнографског музеја на Цетињу*, књ. 1. Цетиње, 123–129.
- Башановић-Чечовић, Ј. (2010). *Рјечник говора Зете*. Подгорица: ЦАНУ.
- Богдановић, Н., Д. Вељковић (2001). *Жупски виноградарски речник*. Александровац: Скупштина општине Александровац, Музеј винарства и виноградарства.
- Боричић Тиврански, В. (2002). *Рјечник васојевићког говора*. Београд: Просвета.
- Брајевић, М. (2007). *Црном Гором са узлом на крају рупца: збирка заборављених или мање употребљаваних ријечи*. Цетиње: Обод.
- Влаховић, М. (1933). Мушка ношња у Васојевићима. *Гласник Етнографског музеја у Београду*, књ. VIII, Београд, 72–83.

- Влаховић, М. (1934). Женска ношња у Васојевићима. *Гласник Етнографског музеја у Београду*, књ. IX, Београд, 70–90.
- Вујичић, М. (1995). *Рјечник говора Проиђења (код Мојковца)*. Уредник Драго Тупић. Подгорица: Посебна издања ЦАНУ, књ. 29, Одјелјења умјетности, књ. 6.
- Вуковић, Н. (1977). Termini u čobanskim igrama. *Savjetovanje o terminologijama narodne materijalne i duhovne kulture*. Sarajevo, 57–59.
- Гаговић, С. (2004). Из лексике Пиве: село Безује. *Српски дијалектолошки зборник*, књ. LI. Београд, 1–312.
- Драшковић, В. (1977). О значењу неких романизма у Црној Гори. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, бр. 6/1. Београд, 317–330.
- Ђоковић, Љ. (2005). *Говорни драгуљи никшићког краја: рјечник мање познатих ријечи и други прилози: поводом књижевних дјела Божидара Ђоковића*. Београд: Интерпрес.
- Ђоковић, Љ. (2010). *Рјечник никшићког краја*. Подгорица: ЦАНУ.
- Ђорђевић, Тих. Р. (1901). Народне мере. *Караџић: лист за српски народни живот, обичаје и предање*, год. III, бр. 1. Алексинац, 10–16.
- Жарковић, Ј. П. (2011). *Из рјечника старих Дурмитораца*. Београд: Ј. Жарковић.
- Ивић, П. (2009). *Српски дијалекти и њихова класификација/* приредио Слободан Реметић. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижевница Зорана Стојановића.
- Јовановић, М. (2008). Начини адаптирања позамљеница и сродне појаве у говору Паштровића. У: *Седми лингвистички скуп „Бошковићеви дани“*: радови са научног скупа (Б. Остојић, ур.). Подгорица: Цану, 209–231.
- Јојић, Д. (2015). *Турцизми у пивском говору*. Београд: Свет књиге – Плужине: Центар за културу.
- Кашић, Ј. (1971). Виноградарска лексика у Срему. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду XIV/1*. Нови Сад: 159–180.
- Којић, Ј. (2006а). Географска терминологија Бањана. *Прилози проучавању језика 37*. Нови Сад, 221–246.
- Којић, Ј. (2006б). *Терминологија куће и покућства Бањана*. Суботица: Српски културни центар „Свети Сава“.
- Копривица, Ј. (2006). *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина/* приредио Бранко А. Копривица; уредник Бранислав Остојић. Подгорица : ЦАНУ.
- Липовац-Радуловић, В. (1997). *Романизми у Црној Гори – Будва и Паштровићи*. Нови Сад: MBM plus.
- Липовац-Радуловић, В. (2004). *Романизми у Црној Гори: југоисточни дио Боке Которске*, 3. допуњено издање. Нови Сад: MBM plus.
- Марковић, Б. (2014). О виноградарској лексички у *Речнику српских говора Војводине. Филолог: часопис за језик, књижевност и културу 9*. Бања Лука: 34–39.
- Марковић, Б. (2015). Из виноградарске лексике Баната. *Исходишта 1*. Темишвар: Савез Срба у Румунији – Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 225–237.
- Марковић, Б. (2016). *Виноградарска терминологија Војводине*, необјављена докторска дисертација, одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.
- Марковић, Б. (2017). О називима и основним карактеристикама сорти винове лозе у Војводини. *Наш језик XLVIII/3–4*. Београд, 107–114.
- Марковић, Б. (2018а). Германизми и хунгаризми у виноградарској лексички, *Исходишта 4*, Темишвар: Савез Срба у Румунији – Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 185–196.
- Марковић, Б. (2018б). О називима посуда за ракију у Војводини и северној Метохији (једно кратко поређење). у: *Милорад Ђорац, педагог и научни радник* (Г. Јашовић, ур.). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 179–188.
- Марсенић, Т. (1975). Из народног говора васојевићког краја, *Расковник: часопис за књижевност и културу на селу*, Београд, бр. 19, 104–112, бр. 20, 119–120 и бр. 21, 113–118,
- Милетић, Б. (1940). Црмнички говор, *Српски дијалектолошки зборник*, књ. IX. Београд, 209–663.
- Мусић, С. (1972). *Романизми у северозападној Боки Которској*. Монографије Филолошког факултета, књ. XLI. Београд.
- Недељков, Љ., Б. Марковић (2015). Дијалекатска лексикографија штокавског наречја (1818–2014) – библиографија. *Српски дијалектолошки зборник*, књ. LXII. Београд, 247–326.
- Оташевић, Д. (2002). Романизми у говору старе Црне Горе. *Библиографски вјесник: часопис Друштва библиотекара СР Црне Горе и Централне народне библиотеке СР Црне Горе „Ђурђе Црнојевић“*, год. XXXI, бр. 1-2-3. Цетиње, 185–200.

- Петровић, Д., И. Телић, Ј. Капустина (2013). Речник Куча. *Српски дијалектолошки зборник*, књ. LX. Београд, 1–461.
- Пешикан, М. (1970). Стање проучавања црногорске говорне зоне и даљи задаци. *Зборник за филологију и лингвистику* XIII/1. Нови Сад: Матица српска, 185–194.
- Пешикан, М. (1979). Један општи поглед на црногорске говоре. *Зборник за филологију и лингвистику* XXIII/1. Нови Сад: Матица српска, 149–169.
- Пижурица, М. (1977). Prilog proučavanju stočarske terminologije u Crnoj Gori. *Savjetovanje o terminologijama narodne materijalne i duhovne kulture*. Sarajevo, 101–137.
- Пижурица, М. (1984–1985). Етимолошке белешке из пастирске лексике. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* XXVII–XXVIII. Нови Сад, 625–632.
- Пижурица, М. (1989–1990). Из српскохрватске метеоролошке терминологије (Нацрт за један пројекат уз неколико етимолошких бележака). *Македонски јазик*, год. XL–XLI. Скопје, 435–445.
- Пижурица, М. (2007). Прилог етимологији и географији речи (на грађи из Црне Горе). У: *Словенска терминологија данас* (А. Лома, ур.), Зборник Симпозијума одржаног од 5. до 10. септембра 2006. године. Београд: САНУ, Институт за српски језик САНУ, 361–367.
- Ристић, Д. (2010). *Рјечник говора околине Мојковца*. Подгорица: ЦАНУ.
- Силео, В. (2014). Италијанизми и романски утицаји у говору Боке Которске. У: *Вук Стефановић Караџић и Иво Андрић или Андрић на Вуковом путу*: зборник радова са научног скупа одржаног у Херцег Новом 12. и 13. октобра 2012. године (С. Андрић, ур.). Херцег Нови: Просвјета, 198–212.
- Собољев, А. Н. (2008). Из названий молочных продуктов, в пиперском говоре. У: *Зборник Института за српски језик САНУ I*: посвећено др Драгу Ђупићу поводом 75-годишњице живота (С. Танасић, ур.). Београд: Институт за српски језик САНУ, 555–565.
- Станић, М. (1990–1991). *Ускочки речник*, књ. 1–2. Београд: Научна књига.
- Стевановић, М. (1933–34). Источноцрногорски дијалекат. *Јужнословенски филолог* XIII. Београд, 1–129.
- Стевовић, С. (2006). Романске позајмице у говору села Подгоре. *Просвјетни рад* 15/16 (9. новембар 2006). Подгорица, стр. 18.
- Стијовић, Р. (1990). Из лексике Васојевића, *Српски дијалектолошки зборник*, књ. XXXVI. Београд, 119–380.
- Стијовић, Р. (2014). *Речник Васојевића*. Београд: Чигоја штампа.
- Суботић, Ј. (1972). Називи за стоку, опрему и сточарске производе у говору Кривошија. *Прилози проучавању језика* 8, 145–160.
- Тешић, А. (2014а). Називи романског порекла за одећу, обућу и накит у говору Спича. У: *Савремена проучавања језика и књижевности*: зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије, одржаног 30. марта 2013. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (М. Ковачевић, ур.), књ. 1. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 117–125.
- Тешић, А. (2014б). Кухињска и кулинарска терминологија романског порекла у говору Спича. У: *Ivana Živančević-Sekeruš, Konteksti I*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 225–240.
- Томановић, В. (1972). О романизмима у говору Боке Которске. *Прилози* III, 1–2, Одделение за општествени науки. Скопје, 5–54.
- Ђулум, М. (2000). Из дендронимије Куча. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* XLIII. Нови Сад, 617–624.
- Ђупић, Д., Ж. Ђупић (1997). Речник говора Загарача. *Српски дијалектолошки зборник*, књ. XLIV. Београд, 3–574.
- Урукало, М. (1982). Виноградарска лексика Братишковаца. *Прилози проучавању језика* 18, 155–183.
- Хацић, И. (2003). *Рожајски рјечник: грађа за диференцијални рјечник народног говора рожајског краја*. Рожаје: Културни центар Рожаје.
- Чиргић, А. (2007). *Рјечник говора подгоричких муслимана*. Цетиње: Институт за црногорски језик и језикословље.
- Чиргић, А. (2009). *Рјечник његушког говора*. Цетиње – Подгорица: Матица црногорска.

FROM THE VITICULTURAL LEXIS OF THE CRMNICA REGION

Summary

The author presents in this paper one part of viticultural lexis from the village of Godinje, in the Crmnica region of Montenegro. The material has been collected with the help of the *Questionnaire for gathering information on viticultural lexis* created by the Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts. The paper also gives lexical-semantic analysis of one part of the lexis gathered (four types of semantic fields have been analysed: *Grapevine plant and its parts*, *Grapevine fruit, its parts and types*, *Grapevine types* and *Grape and other fruit products and their types*). Considering the fact that the Crmnica region is famous for the quality of its wine and rakija (brandy) and that so far no one has written about this field in linguistic literature from Montenegro, this paper will give a modest but important contribution to the research of lexis in this region.

Key words: Serbian language, dialectology, viticultural lexis, Crmnica region.

Бранкица Марковић
САНУ, Београд
Институт за српски језик
brankicama@gmail.com